

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

Изводи:

от изследването върху политиките, опита и практиката на ЕК и на страните членки на ЕС в областта на висшето образование и връзките му с бизнеса

1. Европейският съюз и отделните страни- членки с развити икономики, разглеждат образованието като неделимо цяло. Повечето са много консервативни и резки промени в програмите и начина на обучение в средното училище и в университета не се правят. Следват се традициите, национални нагласи и предпазливо се приема пряк чужд опит!
2. Практически всички страни в ЕС са въвели тристепенното висше образование, съгласно Болонския процес
3. **Професионалното образование след средното училище е много силно развито във всички силни икономики. Младешите със средно специално образование и тези, завършили тристепенното висше образование, са сред най-търсената работна ръка.**
4. Във повечето европейски страни наименованието УНИВЕРСИТЕТ носят, и имат право да носят, само институции с действително съществуващ, пълноценно функциониращ и широк обхват от научни области на преподаване и обучение. Специализираните висши училища са с дълга история и много голям престиж и са концентрирани главно в обучение в сферата на техническите, медицинските и икономическите науки. По брой, в почти всички страни, отношението е 1:2 в полза на висшите специализирани училища.
5. Свободата на институциите за висше образование, макар и повсеместно прокламирана, не е безусловна.
 - a. Учебните програми, качеството на обучението и успехите при реализацията на студентите се следят много строго от независими органи. В Германия бизнес организациите участват в оценката на качеството на учебните програми.
 - b. Правото на висшите училища и университетите да присъждат докторски степени в много от страните не е безусловно. Различни органи, вкл. правителства решават коя институция в кои области има право да ги присъжда въз основа на регламентирани критерии. Така там, където поради национални традиции и опит се налага контрол, той съществува (Швеция и Чехия)
6. Във всички страни правителствата/парламентите:
 - a. определят политиките към висшето образование и формулират основните му цели с различни законодателни актове. В повечето страни, основният дял от финансирането на висшето образование се пада на правителството;

- b. силно насърчават и подкрепят финансово научните изследвания във висшите училища и обръщат особено внимание на участието на студенти в тях;
 - c. взимат решения: чрез закони, правилници (а в някои страни - чрез пряко участие в управлението им), без да нарушават свободата на висшите училища да участват при избора на научните области и начина на преподаване.
7. В развитите европейски страни връзките и **кооперирането на висшето образование с научни центрове и бизнеси за развиване на научните изследвания и иновации са традиционно добри, дългогодишни, като се поощряват и подкрепят от правителствата, вкл. и финансово, и/или чрез създаване на връзки на всякакво ниво.** Повечето връзки са традиция (в Германия от 19 век) и под най-различни форми: възложени изследвания с договори; учебни програми, съобразени с нуждите на регионалния бизнес, докторантури по теми възложени от бизнеса, обучение на докторанти, които са на постоянна работа в различни бизнеси. **Освен преки връзки, в изследванията и обучението, връзките се поддържат и чрез постоянни срещи и обмен на мнения между професионалните бизнес организации (търговските или индустриалните камари или друг вид бизнес организации) и професионалните организации на висшите училища (обединенията на ректорите под различна форма) В Германия т.н. Конференция на ректорите е с голямо влияние пред бизнеса и органите, взимащи политически решения.**
8. На връзките бизнес-университети в рамките на ЕС се обръща много голямо внимание. Инициативата е двустранна. Особено роля имат личните контакти и проучванията показват, че най-често инициатори и модератори на създаване на ползотворно коопериране са възпитаници на университети, които са на ръководни постове в бизнеса.
9. От всичко казано до тук е очевидно, че някаква обособена институционализирана „обратна връзка“ между правителството/органите взимащи политически решения и бизнеса в областта на висшето образование няма. „Обратната връзка“ е се състои от многопосочни, тесни, постоянни и разнообразни по форма връзки. На различни нива тече постоянен обмен на информация и мнения, върху основа на които се взимат стратегически и тактически решение в областта на висшето образование. Голяма е ролята на професионалните организации на частния сектор и на професионалните университетски обединения, каквито са тези на ректорите. Същевременно, в някои от страните членки, Германия най-вече, много перспективна и плодотворна е ролята на независими консултантски групи/мрежи с различен статут. В тези структури, са събрани хора с много голям опит и дълъг стаж в бизнеса, политиката, образованието и науката и с високи професионални принципи. След сблъсък и изчистване на гледни точки, на политиките се предлагат изчистени, обективни и убедителни предложения за взимане на решения. В направения анализ са посочени достатъчно такива примери.

Препоръки:

отнасят се само до държавните висши училища и са на базата на опита на страните от ЕС и по-специално на Германия, Швеция и Чехия.

1. Укрепване на средното образование. Засилване на обучението по природни науки и математика, български език и литература.
1. **Връщане на професионалното образование в последната степен на средното образование (техникумите) и/или въвеждане на колежанско двугодишно професионално образование за младежи завършили средно образование, съобразено със състоянието на българската икономика.**
2. Промяна на сегашната система на финансиране „парите следват студента“ чрез: включване на постоянна компонента на държавно финансиране на обучението, която да осигурява стабилност на съответната институция, вкл. подкрепяща научните и технологични изследвания и иновации. Ограничаване на проектното финансиране за висшите учебни заведения до разумни степени **с включване на бизнеса във финансирането на проекти**. Включване на втора компонента на финансиране, която да отчита качеството на обучението и неговата ефективност, като се следи реализацията на дипломиралите се студенти на пазара на труда и мнението на бизнеса.
3. Създаване на **ефективни Управленски органи на висшите училища, включително с активно и отговорно участие на представители на органите, вземащи политически решения и на бизнеса**, като се проучат примери за подбор и номиниране на участници и за конструирането им от Германия и Швеция, например.
4. **Участие на бизнеса при оценка на програмите за обучение.**
5. Връщане на т.н. ведомствени научни институти/центрове, като самостоятелни звена или такива към ВУ, които да служат за трансмисия при трансфера на знания, технологии и иновации от висшите училища към бизнеса. Съобразяване на сферите на дейностите им с икономиката на страната и нейните нужди.
6. Задължителната производствена практика/стаж на студентите по природни науки и инженерните дисциплини.
7. Прием на докторанти от бизнеса за работа по иновативни теми от интерес на работодателя, с или без откъсване от работа, под ръководството на университетски преподаватели.
8. Създаване (на доброволен принцип) на независими консултантски/ съвещателни групи/мрежи от заинтересовани представители из средите на бизнеса, на университетите, научните центрове и на държавното управление, които да обсъждат ефективността на професионалното обучение, учебните програми, нуждите на пазара на труда и на бизнеса, с

оглед развитието на националната икономика и да предоставят идеите си на органите, взимащи политически решения в областта на висшето образование.